

УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЬ ЗА ФІНАНСАМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Леонтьєва Л.В., канд. юрид. наук, доцент

Леонтьєв Р.В., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Під час війни всім суб'єктам господарювання було запропоновано використовувати бюджетне фінансування, переглянути свої видатки під час війни з метою ефективного використання коштів. Тому кожна інституція, яка використовує бюджетні кошти, має переглянути свої видатки й бюджетні програми під час війни. Необхідно, аби кожне міністерство, відомство або будь-яка інша державна установа подала пропозиції уряду щодо можливого перерозподілу й ефективного використання коштів [1, с. 75]. Можливо, це буде непопулярне політичне рішення, але в умовах війни ми мусимо об'єднатись і направити гроші туди, де в них є першочергова необхідність – в обороноздатність й соціальну сферу. Саме через скорочення видатків, можна перенаправити невикористані видатки для програм, які не є критично важливими у воєнний час. Як приклад: деякі програми, де є невикористання коштів по незахищених статтях: розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту; фінансування статутної діяльності політичних партій; забезпечення, організація та виконання літерних авіаційних рейсів повітряними суднами тощо [2, с.67]. Але хочемо зауважити, що Рахункова палата у жодному разі не закликає різко скорочувати видатки всіх бюджетних програм й інституцій, а лише робить акцент на тому, що надважливо зрозуміти, що потрібно зважити де саме неефективно використовуються кошти і перерозподілити їх у ті сфери, де вони гостро необхідні.

Міністерство фінансів України є центральним спеціалізованим органом державної виконавчої влади з управ-

лінія і контролю за фінансами. Воно здійснює контроль за складанням проекту й виконанням державного бюджету, за дотриманням банками правил касового виконання держбюджету за доходами; установлює порядок ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів витрат бюджетних установ; координує відомчий фінансовий контроль.

Така побудова та класифікація вітчизняної системи фінансового контролю забезпечить створення надійної платформи для її ефективного розвитку, зокрема розвитку правового поля, унормування понятійного апарату, уніфікацію чітких і прозорих правил діяльності органів контролю, удосконалення механізму співпраці та обміну інформацією між ними, ідентифікацію статусу і місії кожного з них, а також сприятиме максимальному наближенню до міжнародних стандартів та кращої практики ЄС. Адже основною метою їх діяльності є забезпечення здійснення ефективного контролю за управлінням та використанням державних (місцевих) ресурсів.

Досить значні зміни були внесені до податкового законодавства після початку війни: встановили заборону на проведення усіх, без виключення, податкових перевірок на період до закінчення воєнного стану, але з часом зробили виключення із цієї заборони, а з плином часу, такий перелік дозволених перевірок лише поступово збільшувався. Наразі, контролюючим органам доступні усі три види перевірок, хоча і з певними обмеженнями: камеральні перевірки (пункт 69.2 підрозділу 10 розділу XX ПК України дозволяє податківцям проводити будь-які камеральні перевірки). Але є складнощі камеральні перевірки проводяться у приміщенні контролюючого органу, без відома самого платника, виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях платника податків та в базах даних контролюючих органів, їх проведення не повинно доставити

особливих турбот, за умови виконання платником податкового обов'язку.

Документальні перевірки: серед документальних перевірок, на період до кінця воєнного стану, дозволено проведення лише позапланових, і лише в разі наявності підстави із виключного переліку. Зокрема податківці можуть прийти на перевірку в разі: наявності звернення платника податків; наявності інформації, що свідчить про порушення платником валютного законодавства в частині дотримання граничних строків в ЗЕД операціях; початку процедур реорганізації або припинення юридичної особи чи підприємницької діяльності ФОП; подання декларації, в якій заявлено до відшкодування з бюджету податок на додану вартість.

Фактичні перевірки: законодавець першими ж змінами до запровадженої заборони перевірок дозволив проведення усіх фактичних перевірок. При цьому, проведення таких перевірок здійснюється за «довоєнними» правилами, без виключень, навіть якщо є фактори, що свідчать про небезпеку під час проведення перевірки. Предмет фактичних перевірок було розширено. Наразі контролюючі органи зможуть перевірити не лише дотримання норм законодавства з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками, але і дотримання платниками податків вимог законодавства щодо встановлених державою фіксованих цін, граничних цін та граничних рівнів торговельної надбавки, а також забезпечення можливості проведення розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів.

Також в воєнний час можливо оскаржити результати податкових перевірок. Сам порядок оскарження результатів перевірок не змінився.

Загалом, законодавець шукає компроміс між податковою лібералізацією на період воєнного стану та необхідністю покривати дефіцит бюджету за рахунок податкових надходжень із контролем цього процесу. Якщо відійти від оцінок правильності такого підходу законодавця, важливим залишається зменшення кількості колізій у прийнятих змінах, які, всупереч вимогам статті 4 ПК України, використовуються податківцями не на користь платників податків, що не додає останнім оптимізму у ці складні часи.

Отже перше, що ми можемо стверджувати, що спостерігається безсистемність в нормативному полі України та розбалансованість в системі контролюючих органів та дублювання їх обов'язків. Зокрема в Україні державний фінансовий контроль здійснюється численними органами, непов'язаними між собою. Більшість функцій і повноважень у сфері державного фінансового контролю дублюються зовнішніми та внутрішніми органами й структурними підрозділами державного фінансового контролю. Під час війни потрібен досить чіткий розподіл повноважень контролюючих органів, для того щоб людям бізнесу було легше надавати послуги, виробляти продукцію і як можна легше звітувати перед відповідними державними органами. А також можемо спостерігати не визначений чіткою мірою механізм взаємодії та координації дій органів контролю між собою, з іншими органами публічної влади та громадськістю. Відсутні єдині підходи до структурної організації суб'єктів контролю [3].

Отже, можемо зробити наступні висновки, що одним із найважливіших напрямків підвищення ефективності фінансового контролю в воєнний час є розмежування повноважень контролюючих суб'єктів поряд із цим їх координа-

ція і взаємодія між собою. Саме їх взаємодія може посприяти виведення економіки на багато вищий рівень, бо всі контролюючі органи мають спільну мету – ріст економіки, захист та охорона інтересів держави. Саме під час війни всі органи повинні діяти злагоджено і їх дії повинні бути направлені на забезпечення економічного зростання фізичних та юридичних осіб-підприємців.

Перелік посилань:

1. Мамутов В.К. К вопросу о предметах Хозяйственного и Гражданского кодексов Украины. URL: http://www.iepd.dn.ua/Stat_07.htm.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січ. 2003 р. № 2939-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Про деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану 6 Закон України від 18 бер. 2022 р. № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

Мошківський В.В., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Основним завданням власників малого та середнього бізнесу є збереження нормального фінансового стану свого підприємства, що серед іншого потребує застосування певних фінансових інструментів, необхідних для ведення бізнесу, охоплюючи сфери від бухгалтерського обліку до управління витратами та складання бюджету тощо.

Зокрема, до інструментів управління фінансами для малого та середнього бізнесу, які можуть полегшити керування фінансами входять [1]: